

UGSEAD

Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi

International Journal of Research in Fine Arts Education

<http://ugsead.penpublishing.net>

Montessori Yaklaşımı ile Okul Öncesi Çocukların Sanat Eğitimi Yaratıcılıklarına İlişkin İnceleme*

Şebnem Noyat¹, Çağatay İnam Karahan², Ali Osman Alakuş³

¹ Öğretmen, Yediiklim Okulları.

² Prof. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü.

³ Prof. Dr., Dicle Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

Önerilen Atıf Alınır: Noyat, Ş., Karahan, Ç. İ., Alakuş, A. O. (2018). Montessori Yaklaşımı ile Okul Öncesi Çocukların Sanat Eğitimi Yaratıcılıklarına İlişkin İnceleme. *Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi (UGSEAD)*, 1(1), 50-61.

Geliş Tarihi: 20 Aralık 2018
Kabul Tarihi: 21 Aralık 2018
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 30 Aralık 2018

Anahtar kelimeler:

Montessori Yaklaşımı, sanat eğitimi, yaratıcılık

ÖZET

Okul öncesi eğitim, zihin ve beden gelişimin sağlandığı dönemdir. Bu dönem bireyin sosyalleşmesini, öz bakım becerilerinin gelişmesini destekler.

Bu araştırmanın amacı, Montessori Yaklaşımının okul öncesi eğitimde yaratıcılığa ilişkin gelişimlerini belirlemektir. Okul öncesi eğitim programında bulunan sanat eğitimi derslerinde, Montessori Yaklaşımı uygulanarak, çocuklardaki yaratıcılık gelişimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu dersi oluşturan uygulamalı etkinlikler ve aktiviteler, öğrencilerin psikomotor, bilişsel ve duyuşsal davranışların gelişmesinde rol oynar. İlgili yaş gruplarında yapılan araştırmalarda Montessori Yaklaşımı uygulanan sınıflarda, öğrencilerin aktif ve özgür olması sanat eğitimi derslerinde yaratıcılıklarının gelişmesine olanak sağladığı belirlenmiştir.

Bu araştırma, Doğal sınıf ortamında hayatlarını sürdüren çocuklar gözlemlenerek alınan notlarla araştırma geliştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki öğrenci davranışları doğrudan doğal ortamda incelenerek betimsel analiz, nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 48-66 ay arası 80 öğrenci (38 kız-42 erkek) oluşturmuştur. Araştırmanın Montessori Yaklaşımı ile eğitim alan 48-66 ay arasından seçilen 20 öğrenci karma yaş grubunu oluştururken, Geleneksel (öğretmen merkezli) yaklaşım 48-66 ay 60 öğrenci ay gruplarına göre sınıflara ayrılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, okul öncesi eğitimi gören 48-66 yaş çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanan Montessori Yaklaşımı ile Okul Öncesi Çocukların Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık Gelişimlerine Etkisini Belirlemek için Gözlem formu kullanılmıştır.

Makalenin tartışma bölümünde Montessori yaklaşımının etkisi değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda hiperaktif, otistik ve normal çocukta başlangıçta aşırı hareketlilik, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, yönergeleri takip etmeme, sık sık ağlama, küsme ve saldırganlık gözlenirken; Montessori yaklaşımının sonucunda bu davranışların önemli ölçüde azaldığı sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin sanat eğitimi yaratıcılıklarına ilişkin yaşadıkları sorunlar; öğretmenin derste verdiği görsel ve sözel örnekler olmuştur. Araştırmanın bulgularında dikkat çeken nokta öğrencilerin ders esnasında özgür olmamaları ve araç-gereçlerine kendilerinin ulaşamamalarıdır.

Bu konu hakkında yapılan çeşitli tartışmalarda, bir ülkenin okul öncesi eğitim sistemi hazırlama sürecinde, öğrencilerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek sınıf ortamı ve öğrenciyi daha özgür kılan yaklaşımlar uygulanmasının öğrencilerin yaratıcılık sürecinde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

© UGSEAD All rights reserved

Received: 20 December 2018
Accepted: 21 December 2018
Online Release: 30 December 2018

Keywords:

Montessori Approach, art education, creativity

ABSTRACT

Pre-school education is the period in which mind and body development is achieved. This period promotes the socialization of the individual and the development of self-care skills.

The aim of this study is to determine the development of Montessori Approach about creativity in pre-school education. In the arts education classes in the preschool education program, the Montessori Approach was applied to identify creativity in children. Children who

* Bu çalışma, 2018 yılında Ankara'da gerçekleştirilen II. Uluslararası Sanat Eğitimi Araştırmaları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

continue their education in school realize their hidden abilities. Learns to move out of individuality in the social life of the school. The child begins to learn art education in pre-school period. The Ministry of National Education education trains on arts in the pre-school education program. The practical activities that make up this course play a role in the development of students, psychomotor, cognitive and affective behaviors. In the researches carried out in the related age groups, it was determined that the students' creativity in art education classes enabled them to be active and free in the classes in which Montessori Approach was applied. Maria Montessori, the educational approach; based on experiences, observations, information and research. Montessori developed his method by observing children living in natural environment by observing them.

In this research, descriptive analysis was applied in order to demonstrate the equivalence of the work of Maria Montessori and his scientific qualifications children living in a natural classroom environment have been observed and research has been developed with the notes. The student behaviors within the scope of the research were examined directly in the natural environment and descriptive analysis and qualitative research design were used. The study group consisted of 80 students (38 girls-42 boys) between 48-66 months. Montessori education with the approach of the research selected from the group of mixed ages 48-66 months and 20 students in creating, traditional (teacher-centered) approach, students are divided into classes according to the 60-month group 48-66 months. Observation form was used to determine the effect of preschool children on art education and creativity development with Montessori approach.

As stated in the discussion section of the article, in other studies on the subject, the effect of the Montessori approach was evaluated in preschool children with and without disabilities. As a result of the analyzes, hyperactive, autistic and normal child initially observed excessive mobility, distractibility, restlessness, not following instructions, frequent crying, frustration and aggression; As a result of the Montessori approach, it was concluded that these behaviors decreased significantly. In this context, it was realized that Montessori approach has a meaningful difference in terms of colors, shapes and works used in art activities due to the comfort, calmness and peace of mind. In researches and literature reviews, as stated by the researchers; when the child behaviors are examined, it can be interpreted that Montessori Approach is effective in decreasing child behavior problems and develops a sense of order and trust in each other.

Students' problems related to the creativity they live in art education; visual and verbal examples given by the teacher. The students were placed in a certain point during the course and reminded the class rules of behavior by the teacher. The most problematic finding about the results of the research is that the students are not free during the course. Students have reduced their creativity.

In various discussions on this subject, it was concluded that in the process of preparing a country's preschool education system, the classroom environment that can meet the students' own needs and the approaches that make the student more free are important in the students' creativity process.

© UGSEAD All rights reserved

Giriş

Okul öncesi eğitim, bebeklikle birlikte ailenin fiziksel ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılanmasıyla başlayan ilk çocukluk dönemdir. Kreş ve anasınıfıyla beraber etkinlikler, aktivitelerle zihinsel ve beden gelişimin sağlandığı dönemdir. (Çağdaş ve Seçer, 2004). Başal (2003) göre, okul öncesi eğitim; Kişiliğin temellerinin atıldığı, gelişim düzeyinin yüksek olduğu, beyin, motor, sosyal, bilişsel, duyuşsal ve dil gelişimin yaşandığı 0-6 yaş dönemini kapsar.

Sanat eğitimi derslerinde çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilmek için psikomotor, duyuşsal ve bilişsel gelişimleri eş değer düzeyde ilerletebilmek önemlidir. Öğrenciler okul öncesi eğitim programlarında uygulama yaptıkları derslerde yaratıcılıklarını ortaya koyarken, büyük kas ve küçük kas gelişimi önem arz etmektedir.

Psikomotor gelişim; fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı, hareketlilik kazanması olarak tanımlanır.

Fiziksel gelişim, bedenin ağırlıkça artması ve boyca uzamasının yanında bedeni oluşturan tüm alt sistemlerinde büyümesini ve olgunlaşmasını içerir.

Fiziksel gelişim bireyin beden sel yapısı, sinir kas işlevlerindeki değişim ve dengelenme süreci ile ilgilidir.

Motor gelişim ise bireyin, organlarının işleyişini denetim altına almada gösterdiği becerikliliğin artmasıdır.

Motor hareketlerin tümünde bedenün birkaç kısmı birlikte ve eşgüdüm halinde çalışmak durumundadır. Bu eşgüdümün gelişimi, bedenün olgunluğuna ve alıştırmalara bağlıdır (Gönener, Şentürk ve Yılmaz, 2015).

Duyu gelişimi; Montessori 3-7 yaş arası duyu eğitiminin önemli ölçüde geliştiğini, kritik bir dönem içerisinde olduğunu ifade etmektedir. Duyu gelişiminin zekâyı etkilediğini, biçimlendirdiğini bu bağlamda duyu eğitimine ne zaman başlanmalı konusunda önemini anlatmaya çalışmıştır (Wilbrandt, 2015).

Bilişsel gelişim; Montessori Eğitimi Yaklaşımı programının üçüncü alanını akademik bilgi olan okuma, yazma, aritmetik bilgi oluşturur (Poyraz ve Dere, 2001).

Yaratıcı düşünme; “Yaratıcı düşünme, geçmiş yaşantılarımız, aldığımız eğitimler, dolaylı öğrenmelerimiz ile birlikte düşüncelerimizi kurgulamaktır. Yaratıcı düşünebilmek için sezgilerimiz önemlidir. Problem çözebilmemiz, orijinal çözümler üretebilmemiz, gibi süreçleri kapsar. Yaratıcı düşünme, eğitim yoluyla geliştirilebilir” (Kale, 1994, s. 37).

Sanat Eğitiminin okul öncesi çocukların hayatına kattığı birçok psikomotor, bilişsel ve duyuşsal yararları vardır. İlgili yaş gruplarında yapılan araştırmalarda Montessori Yaklaşımı uygulanan sınıflarda öğrencilerin aktif ve özgür olması sanat eğitiminde yaratıcılık gelişimlerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Okul önce eğitim kurumlarında farklı eğitim yaklaşımları uygulanmaktadır. Bu eğitim yaklaşımlarından biri de Montessori eğitim yaklaşımıdır. Montessori yaklaşımı, dünyanın değişik ülkelerinde okullarının açılmasıyla öğrenilmeye başlandı. Maria Montessori, bu yaklaşımı ilk zihinsel engelli çocuklar üzerinde uygulayıp farkını hissettikten sonra normal çocuklarda da uygulanabilirliğini denedi ve başarı sağladıktan sonra materyallerini geliştirmeye, çevresindeki eğitimcilere ve araştırmacılara tanıtmaya başladı (Öngören, 2008). Montessori yaptığı toplantılarda ve katılımlarda çocukların özgür olmadan kendilerini ifade edemeyeceklerini anlatmaya başladı. Kendi başına çalışan, materyalini özgür seçen, kendine özgü zamanlama yaratan, çalışma biçimi seçen çocuklarda organizasyon yeteneği ve özgüven geliştirebileceğini belirtti (Wilbrandt, 2015).

Problem Durumu

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim programında yer alan sanat eğitimi ders konularının, Montessori yaklaşımının yaratıcılık gelişimlerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Montessori Yaklaşımı

Maria Montessori, İtalya'nın ilk kadın doktoru, kadın hakları ve engelli eğitiminin savunucusu, yaşamının son yıllarına kadar çalışmış bir araştırmacıydı (Durakoğlu, 2011)

Uluslararası bir tıp kongresinde gözlemlerinin ve uygulamalarının sonuçlarından söz etti. Bu kongre sonrası akademisyenler, politikacılar, eğitimciler, hayırseverlerin dikkatini çekti. Akıl hastanesindeki görevinden ayrıldıktan sonra kendisini tıpta değil, Eğitim alanında uzmanlaştırmak istediğine karar verdi (Wilbrandt, 2015).

Montessori metodunun en önemli kısmı çocuğun kişiliğini doğru yönde geliştirmesidir. Bu davranışları geliştirmeye çalışırken çocuğun doğal çevresiyle ilişkisini ve iletişimini kesmeden hedeflediği noktaya doğru götürmesidir.

Montessori çocuğa vereceğimiz her uyarı onun gelişimini engelleyeceğini doğruyu bulabilmesi için, doğal süreçte uyarıcı vermeden rehberlik ederek yön vermeyi hedeflemektedir. Bu sebeptendir ki doğal süreçte gözlemin önemini vurgulamaktadır. Yetişkinlerin benimsediği şekilde çocuklardan verilen işi yapmasını beklememizin doğru olmadığını, sabırla onun doğruları deneme yaparak hedefe doğru gitmesini beklememiz gerektiğini ifade eder (Durakoğlu, 2011).

Maria Montessori çocuklar ile ilgilenirken, diyalog halindeyken yetişkin bireylerden farklı davranmamamız gerektiğini, karşımızda yetişkin ile sohbet ediyormuş gibi cümleler kurmaya onlara kendilerinin bir birey olduğunu hissettirmenin önemini belirtmiştir. Montessori Eğitimi Yaklaşımında tasarlanan eğitim ortamı önemlidir; çünkü çocuk kendi yapabilme duygusunu, problemini çözümlenebilmesi ve kendini anlamlandırabilmesi için düzen önemli bir özelliktir. Maria Montessori tarafından geliştirilen eğitim araç-gereçlerinin basit olmalarının sebebi, kendi yaptığı hataları yine kendileri düzeltebilmeleridir.

Montessori eğitim ortamı çocukta şu özellikleri geliştirir.

- Kişiselleştirme
- Özgürlük
- Odaklanabilme

- Psikomotor becerilerde yeterlilik
- Duyuşsal etkileşimde gelişim
- Bilişsel çözümlenme becerileri (Wilbrandt, 2015).

Okul Öncesi Eğitim ve Bilişsel, Duyuşsal, Psikomotor Gelişim

Montessori Eğitimi Yaklaşımı okul öncesi eğitim programında, sınıfta öğrenciler farklı yaş grubundan olur. Yaşı küçük olan çocukların yapamadığı görevleri öğretmenin yardımıyla değil, büyük arkadaşından yardım isteyerek uygular. Bu süreç onların kas gelişimiyle alakalı olup diğer alanlar olan duyuşsal ve bilişsel alanlarda da kazanımlar elde edilir (Tepeli 2007).

Shapiro'a göre, insanın kişisel, sosyal, his, duygu, etik gibi soyut kavramların konularını içermektedir (Otluoğlu, 2002). Duyuşsal alan eğitimde soyut kavramlarla ifade edilir. Bunlar sorumluluk, ahlak, iletişim, duyarlı olma gibi konuları kapsar. Öğrencinin okuldaki görev bilinci, ödev sorumluluğu, büyüklerine karşı saygısı, küçüklerine sevgiyle yaklaşabilmesi, doğadaki canlılara karşı duyarlı olması gibi kavramlarla ifade edilebilir.

Bilişsel alan, insanın bilgi seviyesinin anlaşıldığı bir olgudur. Akademik bilgiyi alma onu yorumlamayabilme, farklı alanlarda uygulayabilme veya benzer olaylara karşı transfer edebilme, olaylar ve durumlar karşısında problem çözebilme ardından sentezleyebilme durumunu açıklar.

Motor gelişim, fiziksel gelişimi anlatır. Doğum öncesi başlayıp ölüme kadar devan eden bir süreci kapsar. Anne karnında büyümeye başladığında birey hareketlenmelerinde de beraber getirir. Motor gelişim kas gelişimiyle doğru orantılıdır. Kas oluşumu yaşla birlikte arttıkça motor becerilerde de artma yaşanır. Büyük kaslar, bedeni kullanmayı, küçük kaslar ise nesnelere kullanmayı ifade eder (Aktaş ve Haktanır, 1994).

Montessori Yaklaşımı ile Sanat Eğitimi

Sanat Eğitiminin Amacı; “Çocukların sanat eğitimini tanımları okul öncesi döneminde sanat etkinlikleriyle başlar. Bu durum 2-5 yaş okul öncesinden itibaren yaratıcılığı ve ilgisi doğrultusunda geliştirir” (Read, 1981, s. 8).

“Ersoy’unda ifade ettiği gibi Sanat, insana estetik haz verip, insanı eğlendirerek onun oyalanmasını ve yaşam dersi vermesini sağlar. İnsanların ruhlarını yaşamın karanlıklarından kurtarıp, gerçek yaşamdan daha üstün olan ideal bir yaşam için hazırladığı söylenebilir” (Alakuş, Mercin, 2007, s. 14-20).

“Bireyin eğitimi; bir mesleği edinmeden önce, mesleği uygularken ve meslek sonrası aldığı eğitim olarak sıralanabilir. Bu tarz bir eğitim, onun doğumundan ölümüne kadar sürer. Yaşam boyu sanat eğitimi, sadece örgün eğitimle değil aynı zamanda görsel-işitsel iletişim araçları ile desteklenmesi gerekmektedir” (Alakuş, 2002,s. 154).

Dünya ülkelerinde Montessori Eğitimi Yaklaşımı programı uygulanırken esneklik söz konusudur. Akademik ve sanat eğitimi anlamında sunuş ve uygulanış biçimi açısından aslına bağlı kalarak uygulanmaktadır.

- Çocuğun öğrenmeye karşı motivasyon geliştirmesi
- Sevgiyle bakabilmesi
- Disiplinli olabilmesi
- Bağımsız iş yapabilmesi
- Hareket ve koordinasyon kontrolünü sağlayabilmesi
- Tekrardan keyif alabilmesi
- Okula karşı pozitif tutum takınması
- Öz güven geliştirebilmesi
- Dikkatli olabilmesi
- Odaklanma alışkanlığını kazanabilmesi

- İç güven duygusunu geliştirebilmesi
- Düzen disiplinini kazanabilmesi
- Merak düzeyini üst seviyede tutabilmesi
- Kaba ve ince motorla becerilerini kazanmayı
- Planlı çalışma alışkanlığını kazanmayı amaçlar (Wilbrandt, 2015).

Yaratıcılık ve Yaratıcılığın Geliştirilmesindeki Faktörler

“Yaratıcılık kelimesi Latince doğurmak, yaratmak, meydana getirmek anlamındadır” (Rouquette, 1994, s.7).

Turla (2004) göre, öğrencilerin yaratıcılığının desteklenmesinde etkili olan bazı önemli etmenler bulunmaktadır. Bunlar aile, okul ve öğretmen olarak sıralanabilir. Bu etmenlerin öğrencilerin yaratıcılıklarının desteklenmesindeki rolleri aşağıda ayrı başlıklar altında tartışılacaktır.

Ailenin rolü; araştırmacılar, oyunun beyin gelişiminde önemli rol oynadığını, çocuğun gelecekteki yaşamındaki performansında son derece etkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Pek çok aile çocuklarıyla ilgili “kendini çok oyuna veriyor, tek bildiği oyun oynamak” gibi şikâyetlerde bulunurlar. Hâlbuki oyun çocuğun gelişmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Anne ve babaların, oyunun çocuğa hayatla ilgili her şeyi öğretebildiğini, düşünüldüğünün aksine boşa geçen zaman olmadığını anlamaları gerekir. Aile, yaratıcılığın gelişmesinde çocuğun yaşlarıyla bir arada bulunmasının da önemli olduğunu unutmamalı ve zamanı geldiğinde çocuğu yaşlarıyla olabileceği bir okula göndermelidir. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki doğru tasarlanmış oyuncak ve oyun mekânlarının çocuğun psikomotor ve duygusal gelişiminin yanı sıra, algısal ve bilişsel gelişimini de desteklediği görülecektir.

Okul rolü; gelişmiş ülkelerde eğitimin ve okulun başlıca işlevleri, bireyleri dış çevrenin olumsuz etkilerinden koruma, sosyalleştirme, bilgi ve beceri kazandırma, bireysel yaratıcılığı ve kendine güveni geliştirme olarak görülmektedir. Averch ve diğerlerinin çalışmasında (Şişman, 2002).

Öğretmenin rolü; yaratıcılık kavramı, öğretilbilir gibi durmasa da, öğretmen pedagojik anlamda öğrencinin rahatlamasını ve özgür düşünme yetisini ortaya çıkarabilir. Öğrenciyi pasiflikten çıkararak ona sorular sorarak tersini düşündürerek asla fikir vermeden yaratıcı fikirler çıkarmasını sağlayabilir (De Bono, 1993).

Montessori Yaklaşımı İle Okul Öncesi Çocukların Sanat Eğitimi Yaratıcılıklarına İlişkin Bulgular.

Montessori yaklaşımında gönüllülük esastır buradaki amaç öğretmenin emir kipi kullanmadan öğrencileri derse çekebilmektir. Montessori eğitiminde kullanılan dil kesinlikle emir kipi olmamalıdır. Öğrencilere ‘yapar mısınız’ değil ‘yapmak ister misiniz’ şeklinde soru yöneltilmelidir.

Katılımcı araştırmacı öğretmen, anasınıfı öğretmeninden kendisi derse girmeden önce öğrencilerin sınıfta serbest zaman etkinliğinde, öğretmeni beklemelerini özellikle rica etmişti, çünkü buradaki amaç öğretmenin kullandığı cümle;

-Benimle birlikte kolaj sanat etkinliği yapmak ister misiniz?

Bütün sınıfın oyuncakları bir anda bırakıp öğretmenin yanına koşmaları Montessori Yaklaşımının ilk aşamasında derse karşı olumlu tutum geliştirdikleri anlamına geliyordu.

Öğrenciler ilk anda her araç gereci öğretmenden istemeleri öğrencilerin geleneksel öğretim yöntemine alışık olmalarıydı. Fakat öğretmen ikinci aşamaya geçerek;

-Ağzı açık kutularda malzemeleriniz var, sıraya geçerek alabilirsiniz dedi. Öğrenciler hemen adapte olup sıraya geçip malzemelerini aldılar, alamayanlara arkadaşları yardım etti. Bu davranışları geliştirmeleri yeni öğretilere açık olduklarını gösterdi. Sınıfta fazlasıyla gürültü vardı fakat disiplinsiz, birbirlerine zarar verici bir ortam yoktu. Öğrenciler öğretmenlerine nerede oturabilirim sorusuna, öğretmen-istediğiniz yerde oturabilirsiniz cevabına önce şaşırıldılar daha sonra öğrencilerin çok hoşuna gitti çünkü özgür olmaları onları çok mutlu etti.

Öğretmen kolaj etkinliği için onlara farklı şekillerde çizilmiş, renkli kağıtları kutunun içerisinde hazırlamıştı. Yapıştırıcıları ve makasları diğer başka kutulardaydı.

Öğrenciler birbirlerine saygılı bir biçimde malzemelerini aldılar, hiçbir tartışmanın olmaması dikkat çekiciydi. Montessori yaklaşımı çocuklarda saygı duygusunu geliştirdiği ve sevgi ortamını yarattığının bir göstergesiydi. Malzemesini alan öğrenci

istediği yere oturdu, diğer arkadaşlarını beklerken birbirleriyle diyalog halin delerdi. Onların sosyal ortamda rahat davranmaları fazlasıyla öğrencileri mutlu ediyordu. (Şekil;1) Montessori sınıfındaki tüm öğrenciler malzemelerini alıp yerlerine oturduktan sonra, Katılımcı-Araştırmacı öğretmen derse başladı.

Şekil1. Montessori yaklaşımı kolaj tekniği uygulanırken

-Aldığımız malzemelerle çizgilerin üzerinden kesip- yapıştırarak istediğiniz resmi yapmakta serbestsiniz dedi. Öğrenciler öğretmene soru sormaya başladılar. Çünkü geleneksel öğretim yönteminde uygulamalı çalışmalarda işlem basamaklarını, öğretmenleri söylerdi. Katılımcı-Araştırmacı öğretmen, öğrencilere tekrar etti.

Şekil 2. Montessori yaklaşımı kolaj tekniği uygulanırken

-İsteddiğiniz renkli şekilleri, istediğiniz yere yapıştırabilirsiniz çünkü sizin sanat etkinliğiniz, özgürsünüz dedi. Öğrencilerin mutlulukları derse karşı geliştirdikleri tutumdan belli oluyordu. Sanat eğitimi bağlamında düşünüldüğünde Montessori yaklaşımının uygulanması öğrencilerin yaratıcılıkları üzerinde etkisi özgür olmaktan, herhangi bir örneğe bağlı kalmamaktan geçiyordu. (Şekil;2)

Bu bağlamda çocuklar, yanlış yapacak mıyım duygusundan uzaklaşmalarına ve özgüven geliştirmelerine yardımcı oluyordu. Farklı biçim ve dokulara farkında olmadan deneme-yanılma yöntemini uygulamaları daha çok öğrenme isteklerini ve yaratıcılıklarını geliştiriyordu.

Öğretmen öğrencilerin yanlış yapılan durumlarda müdahale etmedi, yardım istendiği takdirde rehberlik etti. Çok ilginç resimler gördüğünde dikkatlerini dağıtmamak için. Övgü dolu sözler söylemedi. Öğrencilerin Montessori sınıfındaki kolaj çalışmaları birbirinden özgün modeller içeriyordu, sanat etkinliklerini yaparken modele, müdahalenin olmayışı ve küçük ay grubu ile büyük ay grubu öğrencilerin aynı masada yer alışları onları daha özgün fikirlere itmişti.

Ders sonunda birbirlerinin yaptıkları resimleri hayranlıkla seyredip, sorular sormaları derse geliştirdikleri yaratıcı davranışların devamıydı.

Kolaj tekniği sanat eğitimi dersi, Montessori sınıfında öğretmenin anlatım yöntemine başvurmaması yardım isteyen öğrencilerin yanına oturup problemlerine rehberlik etmesi diğer öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasını engelledi, bu sebeple sanat etkinlikleri şekil açısından birbirlerinden daha özgün ve yaratıcı resimler çıkmış oldu.

Montessori Eğitimi Yaklaşımı programının uygulandığı sınıfta, bilişsel olarak terimler ve teknikler doğru algılandı. Kolaj Tekniği dersi bütün öğrenciler tarafından tamamlandı.

Öğrencilerin istekleri doğrultusunda derse katılmaları ve öğretmenin konuşma gürültü yapma şeklinde emir kipi kullanmaması onları duyuşsal yönden daha mutlu ve sosyal kıldı. Öğrencilerin araç, gereçlerini kendileri almaları, onların derste aktif - hareketli olmalarını sağladı. Derse karşı motive etti. Bütün ay grubundaki öğrencilerin dikkat sürelerinin farklı olduğu halde aynı süre zarfında aktif derse katıldılar. Kolaj sanat etkinliğini istedikleri şekilleri kesip yapıştırılmaları psikomotor gelişimleri açısından çok önemliydi ve başarıyla her hareketleri eşgüdüm ve ahenk içinde bitirdiler. (Şekil;3)

Şekil 3. Montessori yaklaşımı kolaj tekniği uygulanırken

Geleneksel (Öğretmen merkezli) yaklaşım İle Okul Öncesi Çocukların Sanat Eğitimi Yaratıcılıklarına İlişkin Bulgular.

Katılımcı - Araştırmacı öğretmenin geleneksel yöntemin uyguladığı sınıfta, kolaj sanat etkinliğinde;

-Renkli kâğıtlarınıza çizilmiş kare dikdörtgen daire ve üçgeni dağıtacağım, ardından makaslarınızı vereceğim, fakat kimse ayağa kalkmayacak dedi; çünkü öğretmen araç-gereçler arasında makas olduğundan dolayı öğrencilerin kendilerine ve arkadaşlarına zarar vermesinden endişe duyuyordu.

Şekil 4. Geleneksel (öğretmen merkezli) yaklaşımı kolaj tekniği uygulanırken

Öğretmenin emir kiplerinden dolayı öğrenciler yönergelere uydular. Öğretmen herkesin kâğıt ve makaslarını verdi, derse başladı. Öncelikle kâğıdı hangi kurallara göre keseceklerini anlattı, öğrenciler kâğıtları şekillere uygun kesmeye başladılar, Çoğu öğrenci düşünmeden öğretmenlerinin verdiği örnekleri yapmaya başladı. Öğretmen sorulan sorulara sınıfın duyabileceği ses seviyesinde cevaplandırıyor. (Şekil;4)

Sınıftaki öğrenciler öğretmenlerinin her konuşmasında dikkatleri dağılıp öğretmene doğru bakıyorlardı. Öğretmen sınıfa dönerek,

-Şekillerinizi kestikten sonra, bitirenler parmağını kaldırsın onlara resim kâğıdı ve yapıştırıcı vereceğim. Dedi,

-Resim kâğıdını ve yapıştırıcısını alanlar nasıl yapıştıracağız öğretmenim dedi.

-Öğretmen kare evimizin altı, üçgen evimizin çatısı, daire ise ağacımızın yapraklı üst kısmı, dikdörtgen ağacımızın gövdesi dedi.

Bu örnek öğrencilerin bütün yaratıcılıklarını söndürmüş olup sınıftaki bütün öğrencilerden aynı resim çıkacağı anlamına geliyordu. Öğretmen öğrencilerin kesim ile ilgili teknik hatalarını düzeltiyor onları yönlendiriyordu. Öğrenciler belli kurallara göre kolaj çalışmalarını yaptılar bitirdikten sonra öğretmen pastel boyalarını dağıttı resmin etrafını renklendirdiler. Kolaj çalışması öğrencilerin hepsinde bir ev bir ağaç şeklinde belli kurallara uymak zorunda oldukları için aynı resimler çıktı. Öğrenciler birbirlerinin resimleriyle çok ilgilenmediler, çünkü derste yaratıcılık, özgünlük, yenilik adına sanat etkinliği ortaya çıkıyordu.

Öğrencilerin sanat eğitimine yönelik yaşadıkları yaratıcılıklarına ilişkin sorunlar; Öğretmenin derste verdiği görsel ve sözel örnekler öğrencilerin yaratıcılıklarını engellemiştir. Öğretmenin ders araç gereçlerini dağıtırken, öğrencilerin tercihini dikkate almaması onların mutsuz olmalarına neden olduğu saptanmıştır. Öğrenciler yerlerinden ayağa kalktıklarında sınıf kurallarını hatırlatması öğrencilerin motivasyonunu azalttığı ve sıkıldıkları gözlemlenmiştir. Etkinliğin örnek dışına çıkarak yapmak isteyen öğrenciye öğretmenin uyarması dolaylı öğrenme yaratarak diğer öğrencilerde verilen teknik dışına çıkmadılar ve yaratıcılıkları büyük ölçüde engellenmiş olduğu gözlemlendi.

Sonuçlar

Araştırmanın sonuçları ile ilgili olarak elde edilen bulgulardan, öğrencilerin ders esnasında özgür olmamaları yaratıcılık gelişimlerinin verimini azaltmıştır. Öğrencilerin sanat eğitimi dersi sınıf ortamında araç ve gereçlerine kendilerinin ulaşamamaları büyük ölçüde yaratıcılıklarını engellemiştir.

Sanat eğitimi bağlamında düşünüldüğünde, Montessori yaklaşımının uygulanması öğrencilerin yaratıcılıkları üzerinde etkisi özgür olmaktan, herhangi bir örneğe bağlı kalmamaktan geçiyordu. Bu bağlamda çocuklar, yanlış yapacak mıyım duygusundan uzaklaşmalarına ve özgüven geliştirmelerine yardımcı oluyordu. Farklı renk ve şekillerle yaptıkları resimlerde

farkında olmadan deneme-yanılma yöntemini uygulayarak daha çok öğrenme isteklerini ve yaratıcılıklarını geliştireyordu. Ekler (ek no:1.8) sayfasında görülmektedir.

Geleneksel (öğretmen merkezli) yaklaşım, uygulaması öğrencileri dersin ilk dakikalarında konuyu öğrendiklerinde (kolaj tekniği uygulaması) çocukları heyecanlandırdı. Fakat hangi resmi yapmaları gerektiğini ve kolaj kağıt renklerini öğretmenin belirlemesi öğrencilerdeki istek ve olumlu davranış tutumları ortadan kalktığı görüldü ve uygulama öğrencilerde isteksizliğe sebep oldu. Uygulanan resimlerin birbirine benzemesi yaratıcılık ve özgünlüğün olmadığı birbirine benzeyen resimlerin ortaya çıktığı ekler (ek no:1.9) sayfasında görülmektedir.

Yaptığımız bu çalışmanın sonunda resim karşılaştırmalarına bakıldığında Montessori eğitimi yaklaşımı programı uygulanan sınıfta bulunan çocuklar özgür bırakıldıkları ve öğretmen yönlendirmesi olmadığı için renk kullanımı, şekillendirme ve yaratıcılık oranları derse katılımları ve başarıları oranları yüksek bir sanat etkinliği dersi geçirdikleri görüldü. Fakat Geleneksel (öğretmen merkezli) yaklaşımın uygulandığı sınıfta öğrencilere verilen konu ve yönlendirmeler sınıfta birbirine benzeyen sanat etkinlikleri çıkmasına sebep oldu. Aynı zamanda öğrencilerin sıkılmalarına ve birbirlerini mutsuz edip zarar verdikleri gözlemlendi.

Tartışma

Araştırmanın gözlemlerinden anlaşıldığı üzere Montessori Eğitimi Yaklaşımı ile işlenen sanat eğitimi ünitesi dersinde, öğrencilerin istekleri doğrultusunda derse katılmaları ve öğretmenin konuşma gürültü yapma şeklinde emir kipi kullanmaması onları duyuşsal yönden daha mutlu ve sosyal kıldı. Sınıfın temizlenme konusunda birlikte hareket edip birbirlerine saygı göstermeleri, toplu yaşadıkları yeri beraber düzenlemeleri öğrencilerin birbirine olan güven duygusunda büyük bir gelişme sağlandı. Bu konuda aynı fikre sahip olan Durakoğlu' da yaptığı araştırmada da benzer sonuca ulaşmıştır.

Durakoğlu'nun (2011) ifade ettiği gibi, çocukların problem davranışları incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığı programına göre eğitim alan çocukların davranış problemlerinin Montessori Eğitimi Yaklaşımına göre eğitim alan çocukların davranış problemlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Montessori Eğitimi Yaklaşımının çocukların davranış problemlerini azaltmada etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Montessori Eğitimi Yaklaşımı içerisinde yer alan düzen duygusu ve düzeni sürdürmedeki bireysel sorumlulukların yerine getirilmesi çocukların davranış problemlerini azaltmada etkili olmuş olabilir. Yapılan araştırmalarda ve literatür taramalarında düzen duygusu gelişiminde ve birbirine geliştirilen güven duygusunun aynı sonuçlar vermesi Montessori Eğitimi Yaklaşımının her araştırmada aynı sonucu verdiğini görmekteyiz.

Montessori Eğitimi Yaklaşımı ile yapılan başka bir araştırmada, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştiren, iletişim kurmada zorlanmayan, özdenetim sağlayabilen çocuklar ortaya çıkmıştır. Fakat araştırmayla aynı görüşte olmayan Kayılı (2010), Milli Eğitim Bakanlığı programı ve Montessori Eğitimi Yaklaşımı ile eğitim verilen çocukların kendini ifade etme, özdenetim ve sosyal becerilerinin farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucun aksine çocukların İşbirliği becerilerinin program türü değişkeninden etkilendiği ve Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Programına göre eğitim alan çocukların iletişim becerilerinin, Montessori Eğitimi Yaklaşımına göre eğitim alan çocukların iletişim becerilerinde daha az olduğu belirlenmiştir.

Bu konuda araştırmalarıyla destekleyen, Çemrek, Demir, Kaynak, Pashı, Temel, (2016), ifade ettikleri gibi Montessori Eğitime devam süresinin artması ile çocukları görsel algı, becerilerini artması şaşırtıcı bir sonuç değildir, diyorlardı. Diğer taraftan Montessori sınıflarındaki sanat etkinliklerine bakıldığında etkinlik sonunda ortaya çıkan eserin geri planda kaldığı ve çocuğun kendi yaratıcılığı ile hayallerini keşfetme özgürlüğüne sahip olduğu bir sürecin ön planda olduğu araştırmalarından anlaşılıyordu.

Kaynakça

- Aktaş, Y. ve Haktanır, G. (1994). *3-4 Yaş çocuklarının motor gelişim özelliklerinin incelenmesi*, Ya-Pa Okul Öncesi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- Alakuş, A.O. (2002). *İlköğretim okulları 6. sınıf resim-iş dersi öğretim programındaki grafik tasarımı konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve bu yönetime uygun düzenlenmiş ortamda uygulanması*.(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alakuş, A. O. (2003). İlköğretim çağındaki bireyler bakımından sanat eğitiminin gerekliliği. (2018, 4 Haziran) Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/500006789>
- Alakuş, A. O.,ve Mercin, L. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği the necessity of art education for individual and social. (2018, 1 Haziran) Erişim adresi: http://www.zgefdergi.com/makaleler/1995489730_09_02_mercin-alakus.pdf,
- Başal, H. A. (2003). *Okul öncesi eğitiminde uygulamalı çevre eğitimi*. M. Sevinç (Ed.), İstanbul: Morpa Kültür yayınları
- Çağdaş, A ve Seçer, Z. (2004). Anne baba eğitimi. (2018, 7 Haziran) Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/yyuefd/issue/13709/165977>
- Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye göre okul öncesi çocukluk. (2018, 3 Haziran) Erişim adresi: <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/138103-20131213102751-10.pdf>
- Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. (2018, 16 Mayıs) Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/93027>
- Kale, N. (1994). Eğitim ve yaratıcılık. *Yasadıkça Eğitim Dergisi*, 37.
- Kayılı, G. (2010). Montessori yönteminin anaokulu çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. (2017, 16 Nisan) Erişim adresi: <http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/4888>
- Otluoğlu,R. (2002). İlköğretim okulu izlencesinde duyuşsal alan ve duygu eğitimi. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/2141>
- Öngören, S. (2008). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-5 yaş çocuklarına geometrik şekil kavramı kazandırmada montessori eğitimi yönteminin etkinliği*.(Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2001). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*, Ankara: Anı Yayınları, 126 .
- Rouquette, M.L. (1994). *Yaratıcılık*. Işın Gürbüz (Çev.). İletişim Yayınları, 14.
- Şentürk, U, Yılmaz, A, Gönener, U. (2015). Okul Öncesi Dönemde Motor Gelişime Yönelik Hareket Eğitimi ve Oyun Çalışmalarının İçerik Analizi. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri, 10 (2), .(2017,18 Şubat) Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/sybttd/issue/11441/136539>
- Temel, Z. F., Kaynak, B., Paslı, H., Demir, H.& Çemrek, B. (2016). Montessori eğitim kurumlarındaki çocukların görsel algı ve çizim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.(2017,18 Şubat) Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/324875143_Okul_öncesi_ogretmenlerinin_farkli_egitim_yaklasimlarini_bilme_durumlarının_incelenmesi
- Tepeli, K. (2007). *Büyük kas becerilerini ölçme testi (bükböt)'nin Türkiye standardizasyonu* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Turla, A. (2004). *Çocuk ve yaratıcılık*, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dizisi. (2.Baskı). Morpa Kültür Yayınları, s. 22-39.
- Wilbrandt Çakıroğlu, E. (2015). *Maria Montessori yöntemiyle çocuk eğitimi sanatı*. (4. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

EKLER

Montessori Yaklaşımı Kolaj Çalışmaları

48 Aylık

54 Aylık

60 Aylık

66 Aylık

Geleneksel (Öğretmen merkezli) Yaklaşımı Kolaj Çalışmaları

48 Aylık

54 Aylık

60 Aylık

66 Aylık